

Az újhartyáni polgármester véleménye

Hol izzik hát a gyűlölködés parazsa?

Megkésve bár, de annál nagyobb érdeklődéssel olvastam polgármester kollégám, Wittinghoff Tamás levélváltását Bánó Attila főszerkesztő-helyetttel a lap július 15-*is*, számában. Az biztos, hogy a gyűlölködés parazsát tovább lehet izzítani. Nem kell hozzá más, csak annyi, hogy az ellenfelek egymást, vagy azt az irányzatot, amit a másik képvisel minősítgessék, netán sértegetssék. Nem kell más, mint hogy a győztes semmibe vegye a vesztest.

Sajnos mindkét levélben találhatók bántó kitételek. Bánó Attila gunyoros, kissé lekezelő megjegyzései érde-*sem* szerint — bántó szándékúak, míg Wittinghoff Tamás hecclap, vicclap kitételei a lap olvasóit is sértik, főleg mert a felhozott érvek — egy kivételével — nem tűnnek megalapozottnak.

Wittinghoff Tamás három konkrétumot említ, alátámasztandó a Pest Megyei Hírlapot elítélő véleményét. Az egyik, az SZDSZ elnökére vonatkozó, Sándor Andrásról származó megállapítás — miszerint Pető Iván „szervi eredetűen” magyarellenes — fajelméleti íze miatt elfogadhatatlan. A másik két konkrétumot — az SZDSZ nemzetellenes, illetve hogy az újság főszer-

kesztője kifogásolta Vincze Mátyás jelölését a rádió élére, mert „apósa Schweitzer József főrabbi” — nem érzem önmagában gyűlöletkeltőnek. Nem tudom, Sándor András mivel támasztotta alá megállapítását (július 27-i számunkban megtette — a szerk.), a személyek kiválasztása pedig üzenetet hordozhat. Ez utóbbira két példát hoznék majd, előbb azonban egy kis „csokrot” nyújtanék át a gyűlöletkeltés „műfajából”:

Bayer József, Népszabadság, 1990 tavasza, a választás győzteseire vonatkozóan: „löttyög ez a nemzetiszínnű klottgatya”; Andressow Iván, Népszabadság, 1994. március (a cikk címe „Szégyenszürke magyar fajta”), egy, a túláradó szeretetre

buzdító mondat: „ez a mocsadék, hordalék népség, amely itten a parlamenti jobboldalon fröcsög”; Magyar Narancs Csúcs Lászlóról, miután leszögezte, hogy névvel nem illik viccelni: „...ez az élpöcs, de nevezhetnénk csúcsf...nak is...”. Esterházy Péter egy „Demokratikus Charta”- és egy „Tégy a gyűlölet ellen”-akció között megírja a „Hogyan bánj a magyaroddal?” című, érzésem szerint az író által sem az örökkévalóságnak szánt művét, amit aztán — jellemzően a Csurka-párti népnemzetiek rádióbeli ténykedésre — főműsoridőben alig hatszor sikerült leadni két nap alatt. Kornis Mihály az ÉS-ben — becsületére legyen mondva — vakvezetőt ad a gyűlölködés eredetére vonatkozóan: tudjuk, hogy ők gyűlölnék bennünket, és mi mégsem mondjuk ki, hogy mi még sokkal jobban gyűlöljük őket. Valószínűleg György Péter esztéta előtt sem a keresztényi szeretet lebegett,

amikor szintén az ÉS-ben (de lehet, hogy a Népszabadságban) közölte „ezek-*kel*” (a „kemény cenzúra” ellenére még márciusban): tudniuk kell, hogy többé nincs helyük a magyar szerlelmi életben. Ehhez telt **Eörsi István** (Sztálin és sztahanovista mozgalom himnikus megénekelője) a ZDF német televízióban: az önmagukat kommunistáknak nevezők legnagyobb hibája az volt, hogy nem irtották ki, ha nem is testileg, de szellemileg „ezeket”. **Eörsi** életművében bizonyára kiemelt helyet kap publicisztikai tevékenysége is. Legalább is nagy kár lenne veszni hagy-*ni* az „őspatkány” kifejezést, amit Tom Kennedyre „leleményelt” az író-költő-műfordító, de aztán annyira a szívéhez nőtt, hogy Lezsák Sándorra is megismételte (ami — valljuk be — különleges zamató nyelvi bravúrok esetén még az ilyen nagy írásművészek esetében sem ritka).

(Folytatás a 7. oldalon)

Az újhartyáni polgármester véleménye

Hol izzik hát a gyűlölködés parazsa?

(Folytatás az 1. oldalról)

Magam kevés hajlandóságot érek a nemzeti szimbólumok fetisizálására. Viszont fontosnak tartom azokat a nemzet múltjára, történelmére történő utalásuk miatt. Az önbecsülés miatt. A régi, nagy népek féltve őrzik ezeket, az újak szenvednek hiánytól, múltat „teremtnek”. A fiatal, gyökértelen Amerikában sincs ez másképp (pedig bőven van egyébként is mire büszkének lenniük): nem tudok róla, hogy a liberálisok megköpdösnék a Függetlenségi Nyilatkozatot, de tudok a Mayflower — az első telepeseket szállító hajó — kultuszáról. Az önmagára bízó, az önmagára büszke nép nem irigykedik mások értékeire, sőt az tud igazán őszinte érdeklődéssel azok felé fordulni. (De van más vonzata is: Svájcban egy mondás járja: „ha egy vonat késik, akkor az vagy nem svájci, vagy az óra nem svájci, amivel az időt méri.” Hát végezhet egy svájci rossz munkát?) Akkor hát mit tartunk Kis János „svájciapokás” Kossuth-címer kitételéről? Az angolok a Szent István-i koronához képest ifjúkorú Magna Chartát fő ereklyéik közt őrzik, a zsidók sem tesznek másképp hányattott történelmi emlékeivel. Kis János nincs tekintettel mások érzelmeire. A másságra. E faramuci kitalációról eszembe jut a megtörtént anekdota: amikor az — 1985-ös? — ottusa-világbaajnokságot Ausztráliának ítélték, s a vitában az angol küldött tiltakozott, mondván, hogy Ausztrália túl messze van. Mire az ausztrál küldött felállt: „Attól függ, honnét nézzük!”

Kis János provokál

Kis János felől nézve én más vagyok, felőlem nézve ő más. Ha a másságot tiszteletben tartjuk, egymást tartjuk tiszteletben. Nem kell ehhez túl nagy faksnai. Legyintheznek persze: Kis János ügyetlen elszólása. Igen, ha egyszeri eset lenne. Többször ismétlődve azonban Kis szándékosan heccelődő, másokat provokáló hajlamára gondolhatunk. Főleg, ha a Kis János-i gondolatok sajtótűzet fognak és utána izzik a gyűlölködés parazsa. Boross Pétert ő nevezte a kormány erős emberének, akkortájt, amikor a politikust belügyminiszterre nevezték ki. Természetesen Kis nem vesződött olyan aprósággal, hogy a dél-amerikai puccsista tábornokokra használt terminológiát adaptálását megmagyarázta volna az értelem népnek. Borossról nemrég is olvastam a liberális sajtó által dajkált és semmivel sem igazolt kifejezést. Kis János az 1992. karácsonyi, a Magyar Hírlap által az olvasóhoz eljuttatott „szeretetsomagjában” arról ír: 1994-ben nem lesznek választások, mert a kormányon lévők rettegnek a vereségtől. Ezt csak egy módon kerülhetik el: ha bevezetik a rendkívüli állapotot (tudomásom szerint az elmúlt negyven évben csak a kommunisták tettek ilyet Európában; nem tette meg a jobboldali francia kormány sem 1968-ban, amikor pedig Párizs utcáiban barikádok emelkedtek és a „forradalmár” Daniel Cohn-Bendit, a „vörös Danny” egymaga többet szerepelt a francia televízióban, mint a fénykorában lévő Bardot, Deneuve és Belmondo együttvéve), a katonaságot, a rendőrséget saját céljaikra fogják felhasználni. De — emeli

fel mutatóját Kis — tudnia kell minden bírónak, ügyésznek (stb. lásd fentebb), hogy mindenkivel elszámolunk, ha hatalomra kerülünk. Hagyjuk most a logikai bukfcencet (ti. ha kormány-puccs van, ők szükségszerűen nem kerülnek hatalomra) és Kis erkölcsi kettős mércéjét, koncentráljunk csak a „sajtótűzre”, vagyis a kijelentés utóéletére. Kéri László politológus — minden szakma legelsőbiké manapság, mert gyakorlója szakember — még most áprilisban is puccsról beszélt. Nosza, a független 168 Óra rohant az MDF-hez; puccsra készülnek? Hogy maga a kérdés is rágalmazó? Ilyen aprósággal nem kell törődni.

A felterjesztés üzenete

A lényeg, hogy az MDF-es szóvivő döbbenet hápog: hiába, nincs szegénynek tapasztalata a Kis János-i gondolatok röp pályáját illetően. A másik oldal számára a legkényesebb kérdés a következőképp nézett ki (Összűz, — a kérdező az akkoriban még nem „persona non grata” Orbán Viktor): „Őn agyagba akarta döngölni a kommunistákat!” Orbán: „Kikérem magamnak, én ilyet soha nem mondtam!” Hajtsunk fejet e riporter mesterunka előtt. Profik csinálták. Ugyanis az idézett kijelentést Németh Zsolt fideszes választmányi tag tette 1989 őszén Szombathegyen, a „négy igenes” választás kampánygyűlésén. Orbán tehát igazat mond (csak az igazság másik felét hallgatja el), a riporter jóvoltából pedig nemcsak lehetőséget kapott a Fideszre árnéket vető, minden polgárt joggal riasztó kijelentés elhárítására, de még a liberálisok ellenfeleire is gyanú árul: ők találták ki az egészet.

Már ennyiből is látszik, hogy a személyek felterjesztése a kinevezésre bizony üzenetet hordozhat. De nézzünk most egy konkrét példát. Antall József kormányfői megbízatása elején felterjesztette kinevezésre a rádió alelnökévé Rózsa T. Endrét, a rádió főmunkatársát. A felterjesztés ellen megindult a kampány, Rózsa ellen a lejáratódi. Rózsa egy sajtótájékoztatót hívott egybe és a rádióban folyó gazdasági visszasságokat ismertette. Ezt követően beindult ellene a liberális gőzhenger, Rózsaát Gombár Csaba kirúgta, szívbeteget lett. A bírósági tárgyalásokon kiderült, hogy Rózsa állításai megfelelnek a valóságnak és az is, hogy eltávolítása jogszerűtlen volt, állásába két év után visszahelyezték. Ennyi maga a történet. Ahhoz, hogy esetleg többre gondoljunk, mint megszokott (abban az időben megszokott, most nincs ilyen) huzavona, jó, ha többet tudunk. Például tudnunk kell, hogy Rózsa T. Endre a Mazsike, a Magyar Zsidók Kulturális Egyesületének a megalapítója, egyben vezetője. Nem árt tudni, hogy Rózsa 1989-ben New Yorkban egy, a magyarságra nézve bántó nyilatkozatot tett. Egy, a zsidóságot vállaló, azért tenni is hajlandó személyről van szó. Ha ezt tudjuk, sokkal gondolhatjuk: maga a személy itt a kulcsfigura. Joggal hihetjük Antall felterjesztéséről, hogy világos, egyértelmű üzenetet akart küldeni a nacionalizmussal, antiszemitizmussal vádolt pártja, a kormánypárt részéről: senkinek nem kell félnie, mi korrekt, becsületes partneri viszonyra törekszünk mindenkivel.

A válasz is egyértelmű és világos volt és két üzenetet is hordozott: nincs semmiféle korrek, partneri viszony, nem számíthatok a tettek alapján történő elbírálásra, a másik pedig a szakmának: így jár az, aki hajlandó „ezekkel” szóba állni. Rózsa T. személye tehát alkalmasnak bizonyult arra, hogy a politikai hatalmasok üzenessenek egymásnak. Paraszt volt azon a sakkasztól, ahol a nagyok játszottak. Ha a politika a lehetőségek művésze, ahogy azt Talleyrand állítja, akkor meg kell állapítanunk: Antall ezt követően nem volt művész médiaügben. Továbbra is azt a konszenzust kereső politikát folytatta, amelyre pedig választ kapott. Ez okozta azt, hogy az önmagát nyeregben érző SZDSZ megtorpedozta a hatpárti tárgyalásokon már konszenzussal elfogadott médiatörvényt azzal, hogy a parlamenti tárgyalásra benyújtottak vagy kétszáz módosítóindítványt. (A ma parlamenti obstrukciója ez, ellentétben a századforduló utánival, amikor „agyonbeszéléssel” kifárasztották az országgyűlést.) Ezek jó részét aztán maga az előterjesztő sem szavazta meg. A másik, személytel kapcsolatos példám újkeletű. A tény: a rádió új elnöke Sárközy Erikát nevezte ki a Petőfi adó adófszerkesztőjévé. Ez önmagában egy szimpla hír. Ha azonban azt is tudjuk, hogy Sárközy az egyik legmervebb rádiós érdekvédelmi szervezetet képviselte, akitől egy alkalommal még saját vezetőitársai elhatárolták magukat, akkor joggal gondolhatjuk mindenki: a Kossuthnál jóval lazább műsorstruktúrával rendelkező és így nagyobb politikai mozgásteret adó Petőfit alaposan átpolitizálják. Ennyire egyértelműen politikai döntés. ilyen simán nem történt az utóbbi időben.

A goebbelsi tétel

A választások legnagyobb győztese a sajtó. Tökéletesen igazolták Goebbels elméletét arról, hogy a legnagyobb hazugságot ismételd meg tízszer, és igazság lesz belőle. Amit a sajtó ismételt, az megfogant a fejekben: gőgös kormány, a szakértelem hiánya, a szociális érzéketlenség stb. (Érdemes összehasonlítani a mostani szerény kormány döntéseit pl. expóügben, médiaügben, vagy az előző és mostani kormány szakértését. Ez utóbbi jól kimutatható: ég és föld — az előző javára.) A sajtó hatalma a demokráciára jelent veszélyt. Márpedig ennél jobb recept eddig a világtörténelemben nem született a tartós fejlődésre és jólétre. Tökéletesen egyetértek Tölgyessy Péter volt SZDSZ-elnök Hosszú átmenet című cikkében írottakkal (a cikk a Népszabadságban jelent meg a koalíciót igénylő SZDSZ-küldöttgyűlés után, lábjegyzetében egy finom kis hazugsággal: mint a Népszabadság szerkesztői szükségesnek tartották közölni, a szerző a koalíciót ellenző nézetet képviselte, ám „elfelejtették” hozzátenni, hogy 150 küldöttel egyetemben). Tölgyessy szerint az MSZP főlénye önmagában is nagy, s nyílt szövetsége a legnagyobb szakszervezettel egy olyan korporatív társadalom képét rajzolja elénk — főleg, ha még ehhez csatlakozik az SZDSZ és viszi magával a Ligát —, hogy fennáll a veszélye annak, hogy a tényleges döntések a parlamenten kívülre kerül-

nek, alapjaiban kérdőjelezve meg a parlamenti demokráciát és eltorlaszolván a lehetőséget a parlamenti váltógazdálkodás előtt. Az eddigi döntéseket (médiavezetők kinevezése, expó stb.) csak formális egyeztetések előzték meg, igazolván Tölgyessyt.

A kialakult modell (a parlamenten kívül meghozzuk a döntést, amit aztán az szentesít, hogy ehhez a szakszervezetek szállítják a társadalmi békét) működéséhez még valami kell: a sajtónak szállítania kell a jó közérzetet. Ahogy a Kádárrendszerben szállították ezt, és ahogy az elmúlt négy évben az ellenkezőjé. Ha valaki ebben kételkedne, hogy meg tudja csinálni, akkor annak néhány példa: 1989 januárjában az akkori legnépszerűbb hetilap, a Reform (egyik fő tulajdonosa az MSZMP volt) szavazásán az „év reformere” főlényesen Grósz Károly volt. Az a Grósz, aki akkortájt fehérterrorral riogatta a népet, akinek személye ekkor már épp a reformot akadályozta és akinek külföldi távollétét kellett kihasználnia Pozsgaynak az „1956 népfelkelés volt” bejelentésre, hatalmas követ dobva a reform politikai állóvízbe. Grószról egy év múlva azt sem tudtuk, hogy a világban van. A fordítottja: a legújabb slágerlistákön Göncz és Horn mögött Kuncze áll. Nem hiszem, hogy róla még SZDSZ-es körökben is túl sokan hallottak volna múlt nyárig.

Eltorzított jelentés

Pozsgay 1989 végéig a legnépszerűbb politikus volt, az általa vezetett NDSZ négy és fél év múlva a mostani választásokon a „futottak meg” legvégebe került be. De már három évvel ezelőtt is meglátásom szerint ugyanez lett volna a helyzet. Az ő bűne a kuratórium felállítása volt, amellyel megakadályozta a kilencvenes választások előtt a tömegtájékoztató „egyszínűsítését”. Múlt év nyarán a Fidesz népszerűsége csúcán volt, amikor a médiahájon egy sajtócézar megüzente Orbánnak: ha nem úgy táncoltok, ahogy mi füttyölünk, akkor visszahajítunk benneteket ugyanoda, ahonnan kivakartunk: a szemébe. Nem lehet vitás, hogy ez megtörtént, legalábbis a fiatal demokraták választási reményeihez képest. És hogy hogyan fog működni ez az egyre inkább egyhangúra hangszerelődött sajtó? Félek, hogy a „vélemény szent, a hír szabad” elv alapján. Hisz eddig is megtehetette a Magyar Hírlap, hogy leközzöljön egy az osztrák Die Presseből átvett, a kormányt becsmérlő cikket, mint a külföldi véleményét. Egy valamit nem közölt csak belőle: az aláírás Bela Weyer volt. A magyarázat: Bela Weyer, Weyer Bélaként, a Magyar Hírlap újságírója volt (egy előnye volt a dolognak: nem kellett fordítási díjat fizetni. Weyer ma a HVG-ben publikál). Hisz eddig is megtehetette a szinte teljes magyar sajtó, beleértve a kormánypárti rádiót és televíziót, hogy elhallgassa, vagy eltorzítva közölje a legnagyobb amerikai médiafigyelő, az AIM jelentését a magyar tömegtájékoztatóról, amely szerint a sajtó 80 százalékban keményen kormányellenes és a kormány törekvései egyáltalán nem, vagy csak erősen eltorzítva jelennek meg benne. Ugyanerre az elhallgatásra jutott az Amerikai Külpolitikai Intézet hasonló következtetésre jutó je-

lentése, pedig mindkettő kb. három hétig tanulmányozta — nem kormánypárti pénzen — a magyar sajtót. Viszont „súlyának megfelelő” publicitást kapott a Nemzetközi Újságíró Szövetség hasonló tárgyú, de ellentétes következtetésre — a sajtószabadság veszélyben, a kormány elfoglalta a rádiót, televíziót stb. — jutó tájékoztatója. Ezt MÚOSZ-pénzen csinálták két nap alatt.

Lehetne folytatni a sort, de fölösleges. Jobb lenne azt megcáfolni, hogy a sajtó első számú politikai tényezővé vált, és mivel politikai felelősségvállalás nélkül politikál, ez jelenti az igazi veszélyt. A világon mindenütt így lenne ez, ha a sajtó egyszínű lenne. Mivel viszont másutt nem az, így maga a sajtó a sokszínűségével korlátozza magát: nem lehet elhallgatni, torzítani stb. Ebbe az „egyszínűsítésbe” jól beleillik a Pest megyei címerűgy is. Ugyanis miközben a Pest Megyei Hírlaptól megvonták a címerhasználati jogot, az akkor még ismeretlen Pest Megyei Hírek azt megkapta. Illetve csak a lap volt ismeretlen, várható orientációja nem. Következtetni lehetett arra a szintén Vico-kiadvány Népszava szellemiségéből.

A hisztéria hatásos volt

És ami még kifejezetten veszélynek tűnik; félő az antiszemitizmus felkorbácsolása. Eddig is megtett minden tőle telhetőt ez ügyben a sajtó; volt Hanákné-ügy, volt hordó-ügy, sokat fáradozott e téren Gádó György is. Szabad György a liberális sajtó szerint az MDF díszszidája, de nemrég ugyanezt kapta Deutscher Tamás is. A hisztéria mindenestre hatásos volt, ha egyesek így akarták a magyar zsidóságot szekér táborba terelni. Az a Kertész Ákos, aki '90-ben még egy szép írásában — saját egyetemi élményét felhívva egy sváb fiúval való barátságáról — az előítéletek helytelenységére figyelmeztet, most a választások után arról ír: már azon gondolkodott, hogy beszerez egy jó kis géppisztolyt és berakja az ágya alá. Az a Kertész Ákos, aki két évvel ezelőtt megszólította a Nappali Hold című írása miatt a liberálisok által karanténba zárt Csoórit, hogy „te Sándor, hogy gondoltad ezt?”. (Egyébként melegen ajánlom mindenkinek — főleg liberális barátainak — Csoóri hasonló címet viselő kötetét: gyönyörű, míves mondatokban ismerhetjük meg Csoóri töprengését, kétségeit, félelmeit, és azt, hogy a magyarságszeretetet a kirekesztéssel azonosítani ostobaság.) Csak egyre gondolhatok Kertész — és mások — esetében: egy olyan belterjes tömegpszichózis áldozatává estek, amelyet egyesek politikai céljaik érdekében alakítottak ki.

...minek megint ez a zsidózás, örök zsidókérdés a magyar színpadokon? Ettől csak egyre antiszemibb lesz a jó magyar nép.” Ezeket a sorokat 1967-ben írta naplójába Karinythy Ferenc. A televízióban szinte állandó téma a holocaust. Évforduló lévén érthetően. De akkor hasonlóképpen meg kellene emlékezni az Ukrajnába, Szibériába elhurcoltakról, ott elpusztultakról is. Mintha a műsor szerkesztők nem ismernek az antiszemitizmussal nem vádolható magyar író szavait. Arra gondolni sem merek: túl jól ismerik.

Manger Henrik
polgármester